

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ BULLYING
ΚΑΙ ΠΩΣ ΝΑ ΤΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΤΕ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΓΚΟΥΝΤΣΙΔΟΥ
Φυσικός-Ραδιοηλεκτρολόγος
Ε.Ε.ΔΙ.Π. Τμήματος Φυσικής Α.Π.Θ.
Μέλος Ε.Κ.Π. Α.Π.Θ.

Σκίτσα: Ελένη Πολάτογλου, Φοιτήτρια Τμήμα Χημείας Α.Π.Θ.
& Μαριάννα Πολάτογλου, Φοιτήτρια Τμήμα Πληροφορικής Α.Π.Θ.

Θεσσαλονίκη 2007

Τι είναι ο σχολικός εκφοβισμός (Bullying);

Bullying είναι ο επαναλαμβανόμενος εκφοβισμός ατόμων με πραγματική ή απειλούμενη μαρτυρική ποινή φυσικής, προφορικής, γραπτής, ή συναισθηματικής κακομεταχείρισής τους ή της διάδοσης φημών με απώτερο σκοπό τον κοινωνικό τους αποκλεισμό, ή της αρπαγής της περιουσίας τους. Συμπεριλαμβάνει και τις περιπτώσεις ύβρεων κατά της εθνικότητας, φυλής ή ιδιαιτερότητας κάποιου.

Αναλυτικότερα στον όρο bullying συμπεριλαμβάνονται:

Χρησιμοποίηση υβριστικών ή περιπαικτικών εκφράσεων

Απειλές και εκβιασμός

Σωματική βία, χτυπήματα, τσιμπήματα, δαγκωνιές, σπρωξίματα

Κλοπές

Ζημιές στην προσωπική περιουσία κάποιου

Επιδιωκόμενη απομάκρυνση των φίλων

Εσκεμμένο ή συχνό αποκλεισμό μαθητών από κοινωνικές δραστηριότητες

Διάδοση κακοηθών και ψευδών φημών

Εκβιαστικά τηλεφωνήματα, ή τηλεφωνήματα σε ακατάλληλες ώρες χωρίς απάντηση

Και τέλος ηλεκτρονικό bullying μέσω κινητού τηλεφώνου ή του διαδικτύου

Το τελευταίο αποτελεί νεότερη μορφή και είναι γνωστό ως **cyberbullying**. Πρόσφατα κυκλοφόρησε μάλιστα και σχετικό παιχνίδι για βίντεο.

Το φαινόμενο μελετήθηκε πρώτη φορά στη Νορβηγία το 1978 ενώ το 1987 εμφανίζεται για πρώτη φορά ο όρος bullying σε επιστημονικά περιοδικά. Οι εκατοντάδες βιβλιογραφικές αναφορές που αυξάνονται από τότε με γεωμετρική πρόοδο αφορούν περιστατικά τόσο στα σχολεία όσο και στους χώρους εργασίας. Τα θύματα του bullying είναι δυνατόν να παρουσιάσουν εκτός από διαταραχές συμπεριφοράς και ψυχολογικά καθώς και ψυχοσωματικά προβλήματα, όπως πονοκεφάλους, κοιλιακά άλγη, ενούρηση, διαταραχές ύπνου, άγχος, χαμηλή αυτοεκτίμηση, φοβίες, δεν μπορούν να μείνουν μόνα και δεν μπορούν να κοιτάξουν το συνομιλητή στα μάτια. Οι δράστες (bullies) παρουσιάζουν στοιχεία προβληματικής αντικοινωνικής και συχνά παραβατικής συμπεριφοράς και συνήθως αντιπαθούν το σχολείο, καπνίζουν ή κάνουν χρήση αλκοόλ. Είναι γνωστό όμως ότι πολλές φορές πίσω από ένα οργισμένο παιδί κρύβεται πόνος, εγκατάλειψη, φόβος, απόρριψη ή και κάποια διαλυμένη οικογένεια. Σε ακραίες περιπτώσεις έχουν παρατηρηθεί και αυτοκτονίες ή και φόνοι (bullycide).

Είναι το bullying φαινόμενο μόνο της εποχής μας;

Η βία μεταξύ των παιδιών δεν είναι κάτι το καινούριο. Μπορούμε να αναλογιστούμε και παραδείγματα από την παγκόσμια λογοτεχνία σε πολύ γνωστά λογοτεχνικά έργα όπως «οι περιπέτειες του Τόμας Μπράουν», «Ο Όλιβερ Τουίστ» κ.α. Μερικοί μάλιστα υποστηρίζουν ότι η σχολική επιθετικότητα αποτελεί μια φυσική διαδικασία στην ανάπτυξη του παιδιού και ότι ιδιαίτερα τα αγόρια σκληραίνουν και προετοιμάζονται για τη ζωή.

Το πρόβλημα υπήρχε από την αρχή της μαζικής εκπαίδευσης, αλλά πήρε μεγαλύτερες διαστάσεις την εποχή της παγκοσμιοποίησης και ιδιαίτερα μετά την μετατροπή του εκπαιδευτικού μας συστήματος σε πολυπολιτισμικό. Το θύμα αλλά και ο θύτης μιας σχολικής επίθεσης θα πρέπει να εξετάζεται ως προς το χαρακτήρα, τη συμπεριφορά και την κοινωνική του ζωή σε βάθος χρόνου.

Πως πρέπει να συμπεριφερθούμε σύμφωνα με τον καθηγητή P.K.Smith που σχολιάζει με το θέμα τα τελευταία 30 χρόνια:

Αν το παιδί σας υπήρξε θύμα:

Κουβεντιάστε ήρεμα με το παιδί σας για την εμπειρία του
Καταγράψτε προσεκτικά ότι σας είπε το παιδί και ιδιαίτερα για το ποιο εμπλέκονται στο συμβάν, πόσες φορές συνέβη, πού και τί ακριβώς συνέβη
Ενθαρρύνετε το παιδί σας ότι έκανε καλά που σας εκμυστηρεύτηκε το περιστατικό
Διαβεβαιώστε το ότι δεν φταίει αυτό για το συμβάν και ότι κανείς και για κανένα λόγο δεν πρέπει να υφίσταται συμπεριφορές εκφοβισμού
Μην το ενθαρρύνετε σε καμιά περίπτωση να εκδικηθεί
Εξηγήστε του πως οτιδήποτε υποπέσει στην αντίληψή του στο μέλλον θα πρέπει να το αναφέρει αμέσως στο δάσκαλο
Κλείστε ραντεβού με το δάσκαλο του παιδιού σας
Εξηγήστε αναλυτικά στο δάσκαλο το πρόβλημα του παιδιού σας

Όταν κουβεντιάζετε με το δάσκαλο

Προσπαθήστε να παραμείνετε ήρεμοι και να έχετε κατά νου ότι ο δάσκαλος μπορεί να μην γνωρίζει καθόλου το περιστατικό ή να έχει ακούσει αλληλοσυγκρουόμενες απόψεις γι' αυτό
Να είστε όσο πιο σαφής γίνεται για το συμβάν που σας περιέγραψε το παιδί σας και να δώσετε ημερομηνίες, τόπο και ονόματα άλλων παιδιών που εμπλέκονται
Σημειώστε τις τυχόν ενέργειες που θα κάνει το σχολείο
Ρωτήστε αν και πώς μπορείτε να βοηθήσετε εσείς
Να είστε σε συνεχή επικοινωνία με το σχολείο και να ενημερώνετε σε τακτά διαστήματα το δάσκαλο αν υπάρχει βελτίωση ή αν συνεχίζονται τα προβλήματα

Αν δεν είστε ευχαριστημένοι με την πολιτική του σχολείου

Ενημερωθείτε για την antibullying policy του σχολείου, εφόσον υπάρχει και δείτε αν ακολουθήθηκαν οι προβλεπόμενες διαδικασίες
Σε ορισμένα σχολεία δεν περιορίζονται μόνο στο να ενημερώνουν τα παιδιά για το bullying αλλά τα εκπαιδεύουν πώς να αμύνονται όταν αντιμετωπίζουν επίδοξους bullies
Συζητήστε το πρόβλημα με άλλους γονείς και με το σύλλογο γονέων
Κλείστε ραντεβού με το διευθυντή και να μιλήσετε διεξοδικά για το συμβάν
Αν δεν σας βοηθήσει απευθυνθείτε στους ανώτερους του

Ένα παιδί μπορεί να χαρακτηριστεί δράστης μιας μη αποδεκτής συμπεριφοράς όταν:

Εξυβρίζει άλλα παιδιά
Διαδίδει ψευδείς φήμες ή κατηγορίες
Δημιουργεί ιστορίες που δημιουργούν μελαδές
Συμμετέχει σε υπάρχουσες συμμορίες
Διαβάλλει τα παιδιά στους φίλους τους με σκοπό να τα αποξενώσει
Ασκει σωματική βία
Σχολιάζει την παιδεία, το θρήσκευμα, την καταγωγή, τη φυλή, το χρώμα, την εμφάνιση, το βάρος, την αναπηρία, ή την κατάσταση υγείας κάποιου παιδιού
Αποφεύγει επιδεικτικά να είναι στην ίδια παρέα ή στην ίδια αθλητική ομάδα με κάποιο συμμαθητή του
Εκβιάζει για χρήματα ή προσωπικά αντικείμενα
Κάνει κλοπές
Στέλνει απειλητικά ή εκβιαστικά μηνύματα ή φωτογραφίες μέσω κινητών τηλεφώνων ή του διαδικτύου

Αν διαπιστώσετε ότι το παιδί σας παρενοχλεί άλλα παιδιά

Εξηγήστε του ότι αυτό που κάνει είναι απαράδεκτο και κάνει τα άλλα παιδιά δυστυχισμένα

Προσέξτε μήπως μιμείται την επιθετική συμπεριφορά μελών του οικογενειακού περιβάλλοντος

Κουβεντιάστε με τους δασκάλους του

Να το επαινείτε και να το στηρίζετε όταν βλέπετε ότι κάνει προσπάθειες να βελτιώσει τη συμπεριφορά του.

Να βεβαιωθείτε ότι γνωρίζει ότι το αγαπάτε

Πώς μπορούμε να βοηθήσουμε σα γονείς ή εκπαιδευτικοί;

Να ενημερώσουμε, τους δράστες, τα θύματα, τους μάρτυρες. Για να αποφευχθούν καταστροφικές συνέπειες για τη μετέπειτα ζωή τους θα πρέπει να μην είναι παθητικοί δέκτες ή επιθετικοί αλλά να βοηθηθούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα και οι μάρτυρες να μη φοβούνται να αποκαλύψουν την αλήθεια

Να γίνουμε παραδείγματα οι ίδιοι για τα παιδιά μας τόσο στο σπίτι όσο και γενικότερα.

Να συμβουλευθούμε τα παιδιά να είναι σε επαγρύπνηση και να έχουν αυτοπεποίθηση.

Όλοι έχουν το δικαίωμα στη διαφορετικότητα, στην προσωπική ελευθερία και δεν είναι υποχρεωμένοι να υφίστανται την απομόνωση, τον εξευτελισμό, τη βία και την υποτίμηση από τους άλλους. Όποιος το πιστέψει αυτό για τον εαυτό του μπορεί να πείσει και τους άλλους.

Ζητείστε από τα παιδιά σας να διευρύνουν τον κύκλο των φίλων τους και να προσέχουν ο ένας τον άλλο

Να αποφεύγουν χώρους πιθανής επίθεσης.

Να χρησιμοποιούν κατάλληλο λεξιλόγιο. Το να αγνοούν τους άλλους δεν είναι πάντα η καλύτερη συμβουλή

Να μπορούν να υπερασπιστούν τον εαυτό τους.

Να συνειδητοποιήσουν ότι πρέπει να ζητούν βοήθεια όταν τη χρειάζονται.

Οι δράστες δεν επιθυμούν να υπάρχουν μαρτυρίες. Αν υποστεί κάποιιο παιδί παρενόχληση να καταγράψει αμέσως το περιστατικό και να το αναφέρει στο δάσκαλο ακόμη και σε κάποιο γιατρό.

Τι στατιστικά αποτελέσματα έχουμε στην Ελλάδα;

Στις Η.Π.Α. και στη Μεγάλη Βρετανία που μελετούν πολλά χρόνια το φαινόμενο κάνουν λόγο για ποσοστό που ξεπερνά το 40%. Στην Αγγλία γίνονται ειδικά μαθήματα για “personal and social education” και υπάρχουν ειδικά σχολεία για θύματα του bullying.

Από έρευνα που διεξήχθη από το τμήμα Κοινωνικής πολιτικής του ΕΚΚΕ στην Αθήνα, το 37% των μαθητών του Δημοτικού δήλωσε ότι υπήρξαν θύματα σχολικής βίας, έναντι του 11% των μαθητών του Γυμνασίου. Το 13% των μαθητών του Δημοτικού και το 11% των μαθητών του Γυμνασίου δήλωσε ότι επιτέθηκαν και αυτοί σε συμμαθητές τους.

Με σκοπό να ερευνήσουμε την κατάσταση στην ελληνική πραγματικότητα σε εφήβους που μόλις είχαν τελειώσει το Λύκειο μοιράσαμε σε πρωτοετείς φοιτητές του Α.Π.Θ. ερωτηματολόγιο στο οποίο έπρεπε να απαντήσουν στα εξής:

1. Φύλο
2. Τόπος Διαμονής (πόλη-χωριό)
3. Σχολείο(δημόσιο-ιδιωτικό)
4. Γνωρίζετε την έννοια της λέξης Bullying;
5. Ορισμός-Σχόλια
6. Υπήρξατε θύματα;

7. Ποιοι σας ενόχλησαν;(αγόρια-κορίτσια),(συμμαθητές-μεγαλύτεροι- εκτός σχολείου- γειτονιά)
8. Σε ποιο χώρο;(τάξη, αυλή, εκτός σχολείου, γειτονιά)
9. Σε ποιον εμπιστευτήκατε το συμβάν;(κανένα, πατέρα, μητέρα, παππού, γιαγιά, καθηγητή)

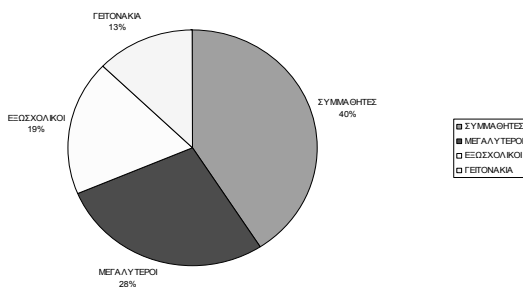
Το σύνολο των ερωτηθέντων περιελάμβανε:

1. Αγόρια 62,6%
2. Κατοίκους πόλεων 85%
3. Φοίτηση σε δημόσιο 89%

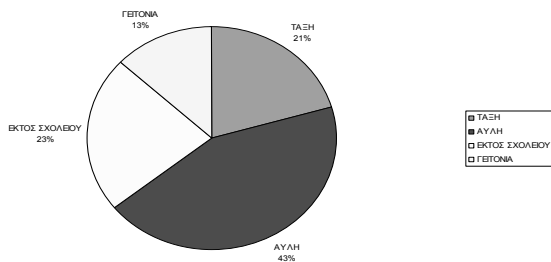
Προφίλ παιδιών που έπασαν θύματα bullying

1. Αγόρια 75%
2. Κατοίκους πόλεων 85%
3. Το 76% δέχθηκαν επίθεση από αγόρια
4. Το 37% όσων φοιτούσαν σε ιδιωτικό έπασαν θύματα bullying

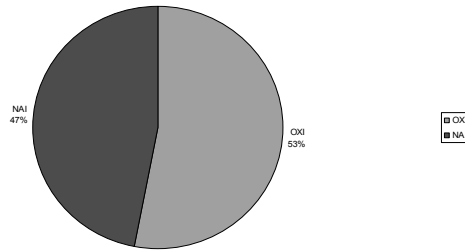
ΑΠΟ ΠΟΙΟΥΣ ΔΕΧΘΗΚΑΤΕ ΕΠΙΘΕΣΗ;

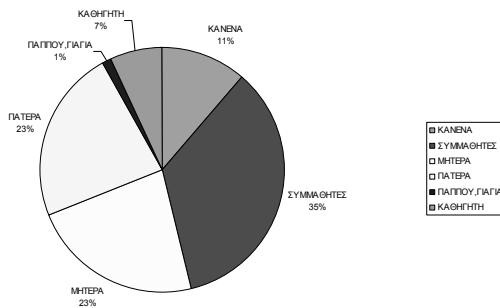
ΣΕ ΠΟΙΟ ΧΩΡΟ ΔΕΧΘΗΚΑΤΕ ΕΠΙΘΕΣΗ;

ΓΝΟΡΙΖΕΤΕ ΤΗΝ ΕΝΟΙΑ ΤΗΣ ΛΕΞΗΣ BULLYING;

ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΕΜΠΙΣΤΕΥΟΗΚΑΤΕ ΤΟ ΣΥΜΒΑΝ;

Συμπεράσματα:

1. Το 11% των ερωτηθέντων υπήρξαν θύματα βίας.
2. Τα παιδιά αποδίδουν την ύπαρξη βίας σε ενδοοικογενειακά προβλήματα..
3. Οι επιθέσεις μέσα στην τάξη είναι το 20% των συνολικών
4. Το 65% των περιπτώσεων βίας γίνεται από άτομα μέσα στο χώρο του σχολείου.
5. Τα αγόρια υπερτερούν στη βία.
6. Τα παιδιά δεν εμπιστεύονται τους καθηγητές. Το 10% δεν εμπιστεύεται το πρόβλημα σε κανένα.

Ποιον ορισμό δίνουν τα ίδια τα παιδιά για το bullying;

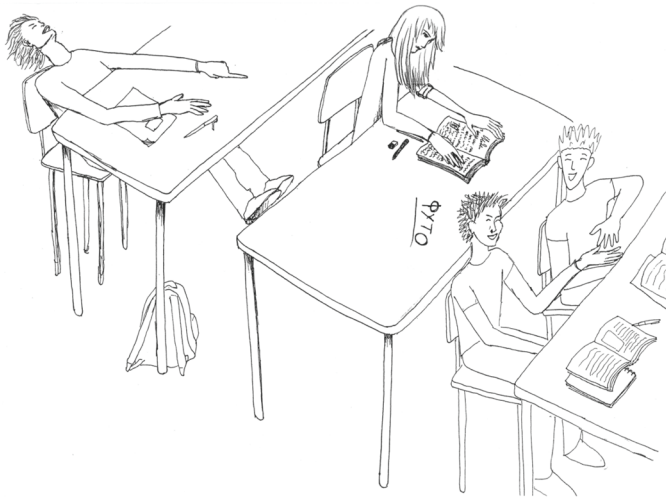
Ορισμοί που δόθηκαν από παιδιά-θύματα

«Χρήση βίας με στόχο την καταξίωση και την επιβολή στη σχολική κοινωνία». **κορίτσι**
«Η παντός τύπου (ψυχολογική, λεκτική βία) από μέλος σε άλλο μέλος της σχολικής κοινότητας είτε αυτή πηγάζει από την εξουσία της θέσης είτε από τη σωματική υπεροχή».

κορίτσι

«Η επιθετικότητα που εκδηλώνουν τα παιδιά κατά τη σχολική ηλικία προς άλλα παιδιά ή δασκάλους στο σχολείο». **αγόρι**

«Έχω ασκήσει και εγώ βία σε άλλους. Όμως ποτέ δεν ξέφευγαν τα πράγματα. Πολύ σπάνια όμως προκαλούσα τους άλλους και ειδικότερα αν δεν ήταν φίλοι μου. Όσοι το κάνουν αυτό έχουν πρόβλημα». **αγόρι**

Ορισμοί από παιδιά που δεν υπήρξαν θύματα

«Η παρενόχληση που δέχονται παιδιά στο σχολείο για πλάκα». **αγόρι**

«Η σχολική επιθετικότητα οφείλεται σε ψυχολογική διαταραχή του παιδιού που προέρχεται κυρίως από το οικογενειακό του περιβάλλον». **κορίτσι**

«Παιδιά που γνωρίζονται μέσα από το σχολείο επιτίθενται σε άλλο παιδί το οποίο συνήθως είναι ντροπαλό, ήσυχο, και μόνο του και τα άλλα παιδιά δεν το κάνουν παρέα, του κάνουν στην αρχή κακόγουστες πλάκες, αυτό δεν αντιδρά και στη συνέχεια πέφτει ξύλο. Δώστε στα παιδιά φωνή και θάρρος για να αντιμετωπίσουν τους θρασύδειλους που προσπαθούν να δείξουν τη δύναμή τους με λάθος τρόπο». **κορίτσι**

«Δεν υπάρχει καλύτερος ορισμός από αυτό που συνέβη στον Αλεξ». **κορίτσι**

**ΟΛΟΙ ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΤΟΥ Α.Π.Θ.
ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ Η ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΣΥΖΗΤΗΣΟΥΝ ΟΠΟΙΟΔΗΠΟΤΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ
ΣΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Η ΣΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ 2310 995360 & 2310 995386.**